

ת"פ 37975/11/17 - מדינת ישראל- פמ"ד ע"י נגד ליאון אריה אייל- בעצמו, יהב סחר והשקעות בע"מ ע"י, אברהם שי-לא בעניינו

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"פ 37975-11-17 מדינת ישראל נ' אייל ואח'
תיק חיצוני: 268252/2017

בפני כבוד השופט יובל ליבדרו
המאשימה:
נגד
הנאשמים:
מדינת ישראל- פמ"ד ע"י ב"כ עו"ד ברוך יעקבי
1. ליאון אריה אייל- בעצמו
2. יהב סחר והשקעות בע"מ ע"י ב"כ עוה"ד עוזי נקש ושני
פרג'ון
3. אברהם שי-לא בעניינו

גזר דין

מבוא

1. נאשמים 1-2 (להלן: "הנאשמים") הורשעו לאחר ניהול הליך הוכחות בשלושה אישומים שונים. באישום הראשון הורשעו הנאשמים ב-62 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, 11 עבירות של זיוף בנסיבות מחמירות, 11 עבירות של שימוש במסמך מזויף ו-4 עבירות של הסעה בכלי תחבורה מסוכן (להלן: "הסעה מסוכנת"), עבירות לפי סעיפים 415 סיפא, 418 סיפא, 420 ו-343 רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") בהתאמה;

באישום השני הורשעו הנאשמים ב-16 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, עבירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין;

באישום השלישי הורשעו הנאשמים בעבירה של הלבנת הון וב-64 עבירות של איסור עשיית פעולה ברכוש אסור, עבירות לפי סעיפים 3 ו-4 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, (להלן: "חוק הלבנת הון").

נאשם 1 הוא המנהל ובעל המניות היחיד של נאשמת 2.

2. כתב האישום, שתוקן במהלך המשפט, ולצורך הנוחות יכונה "כתב האישום", הוגש תחילה כנגד ארבעה נאשמים. במהלך שמיעת ההוכחות הודיעה המאשימה כי החליטה, בהסכמת הצדדים, למחוק את נאשמת 4 מכתב האישום. בנוסף, במסגרת הכרעת הדין, החלטתי לזכות את נאשם 3 מכל העבירות שיוחסו לו, ומכאן שגזר דין זה מתייחס אך לנאשמים.

כתב האישום והכרעת הדין

3. מהכרעת הדין, שאימצה את עיקרי כתב האישום, עולה כי נאשם 1, באמצעות נאשמת 2, שהפעילה מגרש למסחר במכוניות, זייף מסמכים והשתמש בהם תוך שהוא מציג מצגי שווא בפני חברות ביטוח וגורמים אחרים על מנת לקבל מחברות הביטוח את הבעלות ברכבים שרכש מהם לצורך שיקום. בהמשך, לאחר שקיבל את הבעלות על הרכבים הציג מצגי שווא בפני רוכשי הרכבים.

בקליפת אגוז אציין, כי בהכרעת הדין נקבע שנאשם 1 רכש באמצעות מגרש הסדר "ארואל" (להלן: "מגרש ההסדר") רכבים שהוכרזו על-ידי חברות הביטוח כרכבי "אובדן להלכה". מדובר ברכבים שעברו תאונה ואומדן הנזק בהם נאמד במרבית המקרים בין 40 ל-59 אחוז משווי הרכב, אשר חברות הביטוח העדיפו מסיבה כלכלית לרכוש את הרכבים מבעליהם במקום לתקנם, לפצותם, ל"הוריד" את הרכבים מהכביש, ולמכור אותם במצבם התאונתי למגרשי הסדר ולסוחריו רכב על מנת שאלו יתקנו וישקמו את הרכבים וימכרו אותם בהמשך לציבור. לצורך שיקום הרכבים והחזרתם לכביש נדרשו סוחריו הרכב לעמוד במספר תנאים מקדמיים ולהציג מסמכים שונים לחברות הביטוח על מנת לקבל מהן את רישיון הרכב שיאפשר להם את מכירתם של הרכבים לציבור. לקבלת רישיון הרכב לצורך מכירתו לציבור היה על הסוחרים להציג: אישור תיקון רכב במוסך מורשה שביצע את התיקונים לרבות על-ידי מכונאי מוסמך, הצגת חשבוניות של חלקי חילוף שהותקנו ברכב שמעידות על מקורם, חשבוניות עבודה על עצם תיקון והחלפת החלפים, אישור על בחינה של הרכבים בהתאם לתקנה 309 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: "תקנות התעבורה", ו-"תקנה 309") ודוח שמאי המעיד על תיקון הרכב.

בכל הקשור לאישום הראשון נקבע כי משלהי שנת 2015 ועד לחודש אוקטובר 2017, יצר נאשם 1 מצג שווא כלפי חברות הביטוח, מגרש ההסדר והגורמים המאשרים (מכון בדיקה בועז שהעניק את אישור לפי תקנה 309 ושמאי הרכב הסופי) לפיו הוא עומד בתנאים המקדמיים לצורך קבלת הבעלות על הרכבים בכך שעשה שימוש חוזר בחשבוניות מס מקוריות של ספקים, זייף חשבוניות באופן שאלו נראו לגיטימיות ולימדו על רכישת חלפים כדין, תיקן חלק מהרכבים במוסך פיראטי שהקים תוך יצירת מצג שווא שהרכבים תוקנו במוסך מורשה של מי שהיה נאשם 3 בכתב האישום שסיפק לו את המסמכים המזויפים והכוזבים לצורך מצג השווא, באמצעות מצג השווא קיבל נאשם 1 אישור תקנה 309 ואישור שמאי סופי וקיבל במרמה באמצעות הגשת המסמכים הכוזבים את הבעלות על הרכב מחברת הביטוח. כן נקבע, כי במסגרת שיקום ותיקון הרכבים התקין נאשם 1 בארבעה רכבים שונים נגד ("דיודה") במערכת חגורות הבטיחות על מנת לעקוף תקלה ברכב.

בכל הקשור לאישום השני נקבע כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום ובאמצעות נאשמת 2 מכר נאשם 1 בעצמו או באמצעות הנחיה לעובד במגרש הרכבים שלו את הרכבים שהוגדרו כאובדן להלכה שרכש מחברות הביטוח ומכר אותם ללקוחות המגרש מבלי ליידע את הלקוחות באופן מלא על עברם של הרכבים, מבלי ליידע שמדובר ברכבים שהוגדרו אובדן להלכה ומבלי ליידע אותם על הליך השיקום הקלוקל ועל מצג השווא שהציג בפני חברות הביטוח והגורמים המאשרים על מנת לקבל את הבעלות ברכבים. בכך יצר נאשם 1 מצג שווא בפני הלקוחות ומכר להם במרמה את הרכבים.

בכל הקשור לאישום השלישי נקבע כי עבירות הזיוף והמרמה בנסיבות מחמירות מהוות עבירות מקור כהגדרתן בחוק הלבנת הון וכי הרכבים שהועברו לידי נאשם 1 והתמורה שקיבל בגין מכירתם הם רכוש שנעברו בו עבירות המקור ורכוש שמקורו בעבירות המקור ועל כן מהווים "רכוש אסור". כן נקבע כי הנאשמים הטמיעו וערבבו הכספים שהתקבלו ממכירת הרכבים בחשבונה של נאשמת 2, ו"גלגלו" כספים שהתקבלו לספקים אחרים ולתפעול שוטף של העסק, בכוונה להסתיר את מקור הכספים, כשאלו נחזים להיות רכוש חוקי ולגיטימי.

בגין כך נקבע כי הנאשמים עברו עבירה של הלבנת הון בהיקף של ₪ 3,591,410, כשבנוסף נקבע כי בעצם רכישת הרכבים, הצבתם במגרש, מכירתם והפקדת הכספים בחשבונות הלגיטימיים של הנאשמים עברו הם עשרות עבירות של איסור עשיית פעולה ברכוש אסור.

כאן המקום לציין, כי לצד הרשעת הנאשמים בעבירות השונות, כמפורט לעיל, מצאתי לזכות אותם ממספר לא מבוטל של עבירות שיוחסו להם באישומים השונים, וזאת מעבר לעבירות מהן ביקשה המאשימה עצמה לזכות הנאשמים בשלב הסיכומים, והכל כמפורט בהכרעת הדין.

טיעוני הצדדים

4. **המאשימה** טענה לעונש בכתב והשלימה טיעוניה על-פה.

המאשימה טענה כי יש לקבוע מתחם עונש הולם נפרד לכל אחד מהאירועים, וזאת בהתאם לניזוקים השונים, להתנהלות הקונקרטית בכל אירוע ולערכים השונים שנפגעו בכל אירוע.

המאשימה טענה כי יש לראות ב-62 עבירות המרמה ו-11 עבירות הזיוף והשימוש במסמכים מזויפים מול חברות הביטוח והגורמים המאשרים לצורך קבלת הבעלות ברכבים כאירוע אחד ונפרד, שבעניינו יש לקבוע מתחם עונש הולם שנע בין 4 ל-6 שנות מאסר;

כי 16 עבירות המרמה שבוצעו כלפי רוכשי הרכבים מגבשות אירוע אחד ונפרד שבעניינו יש לקבוע מתחם עונש הולם שנע בין 7 ל-10 שנות מאסר, וקנס שנע בין 100,000 ל-250,000 ₪;

כי יש לראות בכל אחת מ-4 עבירות ההסעה המסוכנת אירוע אחד ונפרד שבעניינו יש לקבוע מתחם עונש הולם שנע בין 18 ל-36 חודשי מאסר;

כי יש לראות בעבירת הלבנת הון ו-64 עבירות של איסור עשיית פעולה ברכוש אסור כמגבשים אירוע אחד ונפרד שבעניינו יש לקבוע מתחם עונש הולם שנע בין 20 ל-35 חודשי מאסר, וקנס שנע בין 1.5 ל-2.5 מיליון ₪ (בטיעונים על-פה טענה המאשימה למתחם קנס שבין 1.5 ל-2 מיליון ₪) בעניינו של נאשם 1, ובעניינה של נאשמת 2 מתחם עונש הולם של קנס שנע בין 250,000 ל-500,000 ₪.

המאשימה טענה "שנכון יהיה לחפוף ולצבור עונשים ומתחמים בצורה כזו שבסופו של יום העונש של 7 שנות מאסר, אשר נקבע בעניינו של הנאשם אלון כהן (ת"פ [מחוז-ת"א-יפו] 40207/04 **מדינת ישראל נ' אלון כהן** [פורסם בנבו, 25.4.2007] ו- ע"פ 4980/07 **אלון כהן נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו, 4.11.2010]

[להלן: "עניין אלון כהן"] שעניינו, אליבא דמאשימה, קל מזה של נאשם 1, י' ל'), יהווה תחתית של מתחם העונש ההולם" (עמ' 1166 ש' 16-17 לפרוט' מיום 22.12.2021).

המאשימה עתרה להטיל על נאשם 1 עונש של 10 שנות מאסר, מאסר על תנאי, קנס כאמור וחלף קנס משמעותי ופיצוי. בנוסף, המאשימה עתרה גם לחילוט רכוש וכספים בשווי של מלוא היקף הלבנת ההון.

ביחס לנאשמת 2 המאשימה עתרה לעונש קנס שנמצא בחלק האמצעי תחתון של מתחם הקנס ההולם לו טענה.

המאשימה הפנתה בטיעוניה לערכים המוגנים שנפגעו בכל אחד מהאירועים אליהם התייחסה, למידת הפגיעה הגבוהה בהם ולחומרה שנתגלתה במעשיו של נאשם 1 באירועים השונים. ביחס לנסיבות ביצוע העבירות הפנתה המאשימה לתחכום במעשיו של נאשם 1 (למשל הטמעת הכספים שמקורם בעבירות מקור במערכת החשבונאית של נאשמת 2), לתכנון שקדם לביצוע העבירות ולהתפתחות שיטות הפעולה מתוך רצון למקסם רווחים (למשל פתיחת מוסך פיראטי, גיוסו של נאשם 3 לטובת מצגי השווא, מחזור חשבונות, זיוף מסמכים ושימוש בהם ועוד), לנזק הכלכלי הישיר שנגרם לכל אחד מהמרומים כתוצאה ממעשי הרמייה ולנזק העקיף לציבור בדמות גלגול עלויות רגולטוריות של חברות הביטוח על ציבור המבוטחים על מנת למנוע מעשים דומים, לפוטנציאל סיכון החיים הגלום בהתקנת נגדים ובשימוש בחלקי חילוף שמקורם לא ידוע (שאינם מורשים לשימוש על-ידי חברות הביטוח), לנוסעי הרכב ולמשתמשי הדרך, לקושי בגילוי הנגדים או החלפים שהותקנו ברכב, להיקף המעשים (עשרות כלי רכב), לפגיעה בתקינות ובאמון הציבור במערכת המסחרית בכלל ושל עולם הרכב בפרט כמו גם באותנטיות המסמכים הרשמיים, לפגיעה במערכת הפיננסית ולשימוש ברכוש אסור, למשך הזמן הארוך בו בוצעו המעשים שהופסקו רק עם מעצרו של נאשם 1, לניצול האמון של הגורמים המאשרים, חברות הביטוח ורוכשי הרכבים, לניצול פערי הידע אל מול הרוכשים, לחלקו הבלעדי של נאשם 1 במעשים, לסיבה בגינה עשה נאשם 1 את המעשים (מקסום רווחים) ולהיקף סכומי הכסף הקשורים בעבירות.

באשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות, עמדה המאשימה בטיעוניה על כך שכתב האישום הוגש בסמוך לאחר גילוי העבירות עם מעצרו של נאשם 1, על כך שהמשפט התנהל "בקצב גבוה" חרף כך שמדובר בתיק מורכב ורחב היקף הכולל ארגזים של חומרי חקירה והעדת 70 עדי תביעה ועל אופיו של נאשם 1 כפי שזה השתקף מהראיות שהובאו ומהתנהלותו במהלך המשפט. המאשימה טענה כי אין מקום לתת משקל משמעותי לנסיבות אישיות קשות של נאשם 1, כפי שנעשה בעניין אלון כהן, ואף להעדר עבר פלילי, לנוכח אופי העשייה העבריינית ומשכה.

המאשימה טענה, כי יש לתת הדעת לכך שהנאשם בחר לנהל הליך הוכחות שהצריך הקצאת משאבים ממערכות שונות של המדינה, כאשר זיכוי החלקי לא יכול לשמש "מפלט" מן הנגזר מכך.

באשר לפיצוי, המאשימה עתרה תחילה לפיצוי מלא עבור רוכשי הרכב, היינו פיצוי בשווי המלא של כל רכב ורכב שנרכש. לאחר שהתבקשה להתייחס לטיעון זה במהלך הדיון שהתקיים, לנוכח העובדה שרוכשי הרכב קיבלו בפועל את הרכבים שרכשו, הגישה המאשימה ביום 28.12.2021 מסמך משלים בו עתרה להורות על

פיצוי רוכשי הרכב בסכומים שיבטאו את הפער שבין המחיר שבו נמכר כל רכב לרוכשו לבין המחיר ששילמה עליו נאשמת 2 כשרכשה אותו מחברת ארואל. על בסיס מנגנון זה, צירפה המאשימה טבלה שבה ציינה את הפיצוי הקונקרטי המבוקש בעבור כל רכש. התייחסות נוספת לעניין הפיצוי תעשה בפרק החילוט לנוכח הסכמות אליהם הגיעו הצדדים.

המאשימה הפנתה בטיעוניה לפסיקה המתייחסת לעבירות השונות בהן הורשע הנאשם לצורך תמיכה בעמדתה העונשית.

5. **ב"כ הנאשמים** טענו אף הם לעונש בכתב והשלימו טיעוניהם על-פה. ב"כ הנאשמים טענו כי כלל האישומים והעבירות שיוחסו לנאשמים מהווים חלק מתכנית עבריינית אחת, המגבשים "אירוע" פלילי אחד וכנגזר מכך יש מקום לקבוע מתחם עונש הולם אחד.

ב"כ הנאשמים טענו כי מתחם העונש ההולם נע בין מאסר לריצוי בעבודות שירות ל-18 חודשי מאסר. ב"כ הנאשמים עתרו להשית על נאשם 1 עונש בתחתית מתחם העונש ההולם לו טענו.

ב"כ הנאשמים טענו כי בשל הזהות המוחלטת שבין נאשם 1, שהוא המנהל ובעל המניות היחיד של נאשמת 2, לבין נאשמת 2, אין מקום להטיל ענישה קונקרטית על נאשמת 2, שאם לא כן, הלכה למעשה, ענישת נאשמת 2 תוביל לענישה כפולה של נאשם 1. בהשלמת הטיעון על-פה, הבהירו ב"כ הנאשמים כי הם מבקשים להשית על נאשמת 2 עונש של קנס סמלי והתחייבות להימנע מביצוע עבירה.

ב"כ הנאשמים עתרו לבחון מחדש את הטענות שהעלו במהלך שמיעת המשפט בדבר קיומה של הגנה מן הצדק שעומדת לנאשם 1, הגם שאלו נדחו במישור האחריות במסגרת הכרעת הדין. ב"כ הנאשמים הוסיפו כי בענייננו לדוקטרינת ההגנה מן הצדק צריכה להיות השפעה על קביעת מתחם העונש ההולם עצמו ולא רק על העונש שייקבע בתוכו.

בהקשר זה טענו לקיומה של אכיפה בררנית ולהפליית נאשם 1 אל מול חברות הביטוח ומגרש ההסדר; לאמירתו של בית המשפט בהכרעת הדין באשר ל"תבונה" וליעילות של הותרת הפיקוח על כלל התנאים הנדרשים בחוק לצורך שיקומם של רכבים אלו בידי חברות הביטוח ומגרשי ההסדר שלהם אינטרס כלכלי מובהק בהכשרת הרכבים ומכירתם לצד האמירה כי בענייננו מנגנון הפיקוח התגלה לא פעם כלקוי; לקביעתו התקדימית של בית המשפט בהכרעת הדין על אודות קיומה של חובת דיווח של בעל מגרש רכבים כלפי רוכשים שהרכב שאותו הם רוכשים הוגדר כאובדן להלכה; לפרקטיקה הנוהגת ביחס לתיקוני רכבי אובדן להלכה עד להגשת כתב האישום בתיק זה; להיקף האכיפה הנמוך שהיה עד כה בעבירות אלו, לעובדה כי על דרך כלל כתבי אישום בעבירות אלו מוגשים לבית משפט השלום, ללא בקשת מעצר על הנלווה לכך לרבות לעניין אפשרות קיום שימוע קודם להגשת כתב האישום.

ב"כ הנאשמים הפנו לאוזלת היד של כלל גופי הבקרה ביחס לרכבים שהוגדרו כאובדן להלכה ולכך שמה שעמד לנגד עיניהם הוא הרווח הכלכלי מבלי להתעמק בהליך התיקון עצמו. בהקשר זה הפנו בין היתר לפרוטוקולים של ועדת הכלכלה שעסקה ועוסקת בסוגיה משך זמן רב.

ב"כ הנאשמים טענו כי החמרה בענישת בעלי המגרשים, שעה שחברות הביטוח ומגרשי ההסדר לא ניזוקים ונד בבד פועלים לכך שלא תעוגן בחוק חובה לציין ברישיון הרכב את עובדת היותו מוגדר כאובדן להלכה, עלולה להוביל לפגיעה באמון הציבור. בהקשר זה הוסיפו כי חובת יידוע הרוכשים על אודות כך שהרכב שאותו הם מבקשים לרכוש הוגדר כאובדן להלכה לא מוטלת על חברות הביטוח כשהן מוכרות לרוכשים את פוליסות הביטוח, וכפועל יוצא אין הן עומדות בפני סכנה של הטלת אחריות פלילית בגין כך.

ב"כ הנאשמים טענו עוד, כי יש לתת את הדעת גם לניגוד העניינים שבין היחידה החוקרת "אתגר" לבין ה"קורבנות" - חברות הביטוח - הנוטלות חלק במימון עבודתה של יחידת "אתגר".

ב"כ הנאשמים הדגישו כי לטענותיהם בעניין זה צריכה להיות השלכה לא רק ביחס לרכיב המאסר שיוטל על נאשם 1, כי אם גם ביחס לרכיבים הכלכליים להם עתרה המאשימה, לרבות לרכיב החילוט, באשר מן התמונה שנפרשה עולה כי גם אחרים (חברות הביטוח ומגרשי ההסדר) הפיקו טובות הנאה כלכליות כתוצאה מההתנהלות האמורה.

ב"כ הנאשמים טענו כי בגזר הדין של הנאשמים יש לתת משקל גם לזיכוי של נאשם 3 מהעבירות שיוחסו לו באישום הראשון, בפרט כאשר בהתאם להכרעת הדין הלה היווה חוליה חשובה בשרשרת קבלת האישורים.

באשר לרכיבים שתוקנו במוסך הפיראטי טענו ב"כ הנאשמים כי אין מדובר בתיקונים עלומים במקומות לא ידועים. ב"כ הנאשמים הפנו לבדיקות שעברו כלל הרכבים על-ידי היחידה החוקרת ועל-ידי משרד התחבורה וטענו שלמעט ארבעה רכבים כלל הרכבים שתוקנו במוסך הפיראטי נמצאו תקינים ועברו תיקון ראוי, מה שמעיד על איכות התיקון ועל העובדה כי התיקון במוסך הפיראטי הווה פגם מנהלי בלבד.

באשר לרכיבים שתוקנו במוסכים מורשים, והמרמה ביחס אליהם באה לידי ביטוי אך בהגשת חשבוניות מזויפות, הפנו ב"כ הנאשמים לעובדה כי אלו תוקנו כאמור במוסך מורשה, כי בפועל חלפים הוחלפו ואיכות תיקון הרכבים לא נפגעה באופן משמעותי ולכן תכלית "חוק הרישום" נשמרה. בהקשר זה של חשבוניות חלקי החילוף הוסיפו ב"כ הנאשמים, כי לא קיימת דרישה בחוק להצגת חשבוניות במסגרת ההליך לקבלת הרכבים, מה שמעיד על כך שמדובר בעבירות זיוף ברף החומרה הנמוך.

באשר לעבירות של הסעה מסוכנת, ב"כ הנאשמים טענו שיש לתת משקל לתהיות שהעלה בית המשפט בהכרעת הדין ביחס להיקף האחריות של מכון הבדיקה שבדק את הרכבים לפני הרכישה, ואשר לא גילה את הימצאות הנגדים, כמו גם לעובדה שהנאשם לא התנער מאחריות בהקשר זה לאחר הורדת הרכבים מהכביש ודאג לתקן את הרכבים.

בנוסף, ב"כ הנאשמים טענו לאכיפה בררנית גם ביחס לעבירה זו תוך שהפנו לכך שהמאשימה נמנעה מלהעמיד לדין בעל מוסך מורשה שבאחד הרכבים שתיקן (שהכרעת הדין לא התייחסה אליו) התגלה נגד.

באשר לעבירות המרמה כלפי רוכשי הרכבים שבאישום השני, ב"כ הנאשמים טענו כי יש לתת משקל ממשי לתקדימיות ההחלטה בהכרעת הדין שעל סוחר הרכב להודיע לרוכש שהרכב היה בסטטוס של אובדן להלכה, לעובדה כי חובה זו לא חלה על חברות הביטוח כשהן מוכרות את הביטוח, לעובדה כי מרבית הרוכשים הרעיפו שבחים על טיב השירות שקיבלו מנאשם 1, לעובדה שחלק מהרוכשים ביצעו לרכב בדיקה במכון בדיקה טרם

רכשו את הרכב וקיבלו מידע על הנזקים שהיו קיימים ברכב (מה שמבדיל לטענתם את עניינו של נאשם 1 מעניין אלון כהן שביצע עסקאות נזקיות) ולעובדה כי מדובר בעבירות מרמה בנסיבות שהאכיפה בה דלה.

באשר לרכיבים הכלכליים להם עתרה המאשימה, עתרו ב"כ הנאשמים לאזן בין כלל הרכיבים הכלכליים של העונש בשים לב לראשוניות ההעמדה לדין בנסיבות דן ולתמהיל העבירות בהן הורשע, לעובדה כי הנאשם שילם מיסים כדין, לעובדה כי הרווח שנאשם 1 היה צפוי להפיק מביצוע העבירות אינו גדול, למצבו הכלכלי של נאשם 1 כיום ולנזק שנגרם לו מעצם ההליך המשפטי, הפגיעה בחירותו עד כה והעמדתו לדין בעבירה של הלבנת הון על כל ההשלכות הכלכליות-מסחריות הנובעות מכך, לרבות חובות מצטברים, עיקול חשבונות בנק, חסימת כרטיסי אשראי, קריסת עסקיו והתקיימותו מדמי מחייה אותם הוא מקבל מקרן החילוט.

ב"כ הנאשמים עתרו לתת משקל בעונש לנסיבותיו האישיות-משפחתיות של נאשם 1 לרבות לגירושיו על רקע המתיחות מול בת זוגו שנגעה לניהול התיק דן, לגילו, לעובדה שהוא נעדר עבר פלילי, לחלוף הזמן ולמשכו של ההליך המשפטי, לעובדה כי הלה דיווח ושילם מיסים כדין, לנזק הכלכלי שנגרם לו לרבות גדיעת מקור פרנסתו ולמשך התקופה בה שהה בתנאים מגבילים.

ב"כ הנאשמים צרפו חוות דעת רואי חשבון על מצבו הכספי של נאשם 1, תמונות ודוח רפואי מבית המעצר של תיעוד פציעתו של נאשם 1 על-ידי עצור אחר בבית המעצר, את פרוטוקול וועדת הכלכלה מיום 30.1.2018 ופסיקה לתמיכה בטיעוניהם.

6. ב"כ הנאשמים העידו לעונש מספר עדים.

מר יניב גולן, רואה החשבון של נאשמים 1-2, ובאמצעותו גם הוגשה חוות דעת רואה חשבון, (סומנה טנ/1) העיד כי נאשם 1 היה אחד הלקוחות המבוססים במשרדו, כי מרגע המעצר וחילוט הכספים הוא לא יכול היה לעבוד והתקשה לחזור לפעילות עסקית כלשהי ולקח לו זמן רב עד שהצליח ליצור מערך שבו יוכל לעבוד. כן העיד רואה החשבון על אודות הקשיים בהם נתקל ביחס להעברת מענקי הקורונה לנאשמים, קשיים שהכשילו מהלך זה. חוות הדעת שהוגשה מתארת באופן דומה את דברי עד זה בבית המשפט.

מר לחיאנו דוד, נציג חברת מגרש ההסדר "אוראל", העיד כי נאשם 1 הוא אחד הלקוחות הטובים והאיכותיים שלהם, כי אף שנאשם חייב למגרש ההסדר סכום של ₪ 700,000 הם רוחשים אמון בנאשם 1, פתחו לו כרטיס ספק נוסף והעניקו לו אשראי על מנת שימשיך לעבוד ולהתפרנס.

יצוין, כי שני העדים הנ"ל שימשו עדי תביעה במהלך ניהול המשפט, ואלו העידו לעונש מטעם הנאשם בהסכמת המאשימה. כן יצוין, כי לשני אלה הובהר כי אם הם טוענים לזכות בחלק מהתפוסים אותם מבקשת המאשימה לחלט, עליהם לפנות בבקשה מתאימה בצרף תצהירים, ואלו אכן פעלו בהתאם, כפי שיפורט.

מר מלול מיכאל, יבואן צמיגים, העיד שנאשם 1 הוא אחד מלקוחותיו משנת 2017, כי הוא נחשב לקוח גדול ושהוא רוכש צמיגים שנחשבים מוצר בטיחותי בהיקף משמעותי.

מר יורם ולך, קצין בטיחות בתעבורה, העיד כי יש לו היכרות עסקית עם נאשם 1, כי מכר לו ורכש ממנו בעבר וממשיך למכור ולרכוש ממנו גם כיום רכבים ישנים, כי הוא עצמו נוסע ברכב שרכש ממנו, כי הוא מרוצה מהשירות שהוא מעניק לו, כי הוא פועל מולו בשקיפות מלאה. לשאלת ב"כ המאשימה השיב כי לא ידע שנאשם 1 הורשע בכך שהתקין נגדים ברכבים וכי הוא ביצע בדיקה בכל רכב שרכש.

מר יוסי לוי, חבר של נאשם 1, העיד כי הוא מכיר את נאשם 1 שנים רבות, כי רכש ממנו רכבים בעבר, כי נאשם 1 תמך בו בעבר והיה לצדו בבית החולים וכי מעולם לא שמע על בעיות שהיו עם נאשם 1.

מר אורי אביב, מי ששימש כנאמן מטעם בית המשפט על הרכבים שעוקלו, העיד כי הוא הכיר את נאשם 1 זמן רב, כי רכש ממנו רכבים בעבר, כי בעיר הוא נחשב כאב הבית של הרכבים, כי הוא היה המקום היחידי שאפשר היה לקחת ממנו רכב לתקן ולהחזיר.

לאחר שבית המשפט העיר על כך שנאמן מטעם בית המשפט מעיד כעד "אופי" מטעם אחד הצדדים הוסכם בין הצדדים כי זה ימשיך להעיד אך על פועלו כנאמן על כלי הרכב שנתפסו.

בהתאם לכך זה העיד כי זכה לשיתוף פעולה מלא מצד המאשימה, כי קיבל את הרכבים למכירה רק לאחר שנה, כי מכירת הרכבים התעכבה בשל הקורונה ובשל עיקולים שהוטלו על הרכבים וכי ערך הרכבים ירד בשל העיכוב במכירה.

עוד מסר כי הסתייע בנאשם 1 לצורך מכירת הרכבים בשל ניסיונו, והוסיף כי עשה זאת ללא הסכמה או מודעות של המאשימה.

מר אביב מסר כי המדינה העריכה את שווי של 42 הרכבים שנתפסו בשווי של מעל 3.5 מיליון ₪ וכי העריכה את שווי לצורך מימושם בכמעט חצי משווי; כי בשל העיכוב במכירת הרכבים והירידה בערכם הוא לא הצליח למכור את הרכבים בחצי משווי; כי קיבל כ- 500-600 אלף ₪ על מכירה של כ-22 או 24 רכבים; כי הוא מעריך את שווי הרכבים שנותרו בכ-150 אלף ₪; וכי קופת החילוט הרוויחה כ-650 אלף ₪ עד עתה.

המאשימה מסרה כי יש לה טענות כלפי הנאמן וכי פנתה למותב שמינה הנאמן מספר פעמים כדי להחיש את התהליך וליעל אותו.

מר יגאל לחזיאל, אחיו של נאשם 1, העיד כי הוא אחיו הצעיר של נאשם 1 במשפחה המונה ארבעה אחים; כי גדלו במשפחה ערכית ונורמטיבית; כי אביו שימש כקצין מילואים; כי הוא עצמו היה קצין בין היתר ביחידה ללוחמה בטרור; כי ביתו של נאשם 1 שימשה כקצינה בצבא וכי בנו הוא לוחם ביחידה קרבית; כי הסיטואציה בה נמצא נאשם 1 אינה קשורה להווי המשפחתי ולערכים עליהם חונכו; כי בשיחות שלו עם נאשם 1 הבין שלא הייתה לו מודעות לאספקט הפלילי במעשיו, וודאי ביחס למקובל בתחום; כי חייו של נאשם 1 קרסו בעקבות מעצרו; כי נגרם לנאשם 1 נזק פיזי ונפשי עת הותקף במעצר על-ידי עצור אחר; כי נגרם לנאשם 1 נזק כלכלי משמעותי; כי נאשם 1 מרוסק והוא חושש לחייו; וכן שהיחס שנאשם 1 קיבל בתקופת המעצר היה חסר חמלה,

לרבות בזמן שאביהם נטה למות.

גב' רינה אייל, בת זוגו של נאשם 1, העידה כי הייתה נשואה לנאשם 1 שמונה שנים; כי הם התגרשו לפני כשנתיים, תוך כדי ההליך המשפטי, בשל חוסר הסכמה בדבר אופן ניהול ההליך; כי הם ממשיכים לחיות יחד למרות הגירושים; כי אין להם ילדים משותפים אך לשניהם ילדים ממערכות יחסים קודמות; כי נאשם 1 הוא אדם טוב שחיו השתנו בלי הכר לאחר המקרה והוסיפה שהגם שנאשם 1 הוא אדם חזק הוא נשבר ואף אינו ישן בלילות.

7. **נאשם 1** אמר את דברו (תוך שהקריא מדף). נאשם 1 מסר כי הוא בן 56; כי הוא חי בזוגיות ואב לארבעה ילדים (שניים שלו ממערכת יחסים קודמת [אחת מהן בעלת צרכים מיוחדים] ושניים של בת זוגו ממערכת יחסים קודמת שלה); כי הוא עוסק כעצמאי בתחום הרכבים מזה שלושים שנה; כי הוא נחשב לסוחר מכוניות אמין, כי אין לקוח אחד שתבע אותו או התלונן מבלי שהדברים התבררו לעומקם, כי הוא מנהל משא ומתן עם רוכשים בתום לב, בשקיפות ובהגינות; כי נישואיו התפרקו בעקבות ההליך המשפטי; כי איבד את כל רכושו בעקבות ההליך המשפטי; כי ניהל את ההליך המשפטי כפי שניהל בעקבות התחושות הקשות שחש בשל אופן ניהול החקירה כנגדו, וכי כיום חושב שיכול היה לנהל ההליך המשפטי טוב יותר.

נאשם 1 מסר כי באותה תקופה חשב שפעל נכון, כי נמנע מביצוע עוולות נפוצות בתחום הרכב כמו זיוף קילומטרז', מסחר בשטחים ועוד; כי כיום הוא מבין את הטעות בהתנהלותו ושיכול היה להתנהל ביתר שקיפות כפי שהוא מתנהל היום שכן כיום הוא מצין בפני הקונים שהרכב נקנה מחברת ביטוח ושהוא אובדן להלכה. נאשם 1 הוסיף כי בעקבות מעצרו כל שוק מכירת הרכב עבר שינוי.

דין והכרעה

8. סבורני כי יש לראות את כלל מעשיהם של נאשמים 1-2 ככאלה המגבשים "אירוע" פלילי אחד מתמשך ומתגלגל הקשור לתכנית עבריינית אחת שמטרתה קבלת רישיון הרכבים שהוכרזו כאבדן להלכה ומכירתם, תוך ניסיון למקסם רווחים. כנגזר מכך סבורני שיש לקבוע מתחם עונש הולם אחד. בעניין ריבוי עבירות מרמה ואחרות שנעברו על-פני שנים המגבשות "אירוע" אחד ראו בין היתר ע"פ 5668/13 **מזרחי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 17.3.2016), פסקאות 22-31.

לא יהא זה למותר לציין, כי גבולותיו של המתחם שייקבע יהיו רחבים הרבה יותר בהשוואה למתחם שהיה נקבע לכל מעשה ומעשה בנפרד. בעניין זה ראו בין היתר ע"פ 2519/14 **אבו קיעאן נגד מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.12.2014).

בשים לב לאמור, סבורני כי מתחם העונש ההולם בענייננו נע בין 3-6 שנות מאסר.

בקביעת המתחם התחשבתי בערכים המוגנים שנפגעו, במידת הפגיעה בהם, בנסיבות הקשורות בביצוע העבירות ובענישה הנוהגת, כפי שאפרט להלן.

9. במעשיהם פגעו הנאשמים בערכים המוגנים של שמירה על זכות הקניין, על חיי מסחר תקינים, על הגינות בכלל, על האמון במערכת הביטוחית ואנשי מקצוע ענף הרכב בפרט, על חופש פעולה והאוטונומיה של תאגיד או אדם ועל אותנטיות המסמכים. באשר לעבירה של הסעה מסוכנת נפגעו הערכים המוגנים של הגנה על שלומם ושלמות גופו של אדם, לרבות של משתמשי הדרך, אמון במכוני בדיקה ואנשי מקצוע בענף הרכב. בעבירות הלבנת הון נפגעו הערכים המוגנים של שמירה על אמינות המערכת הפיננסית, כלכלת המדינה והשוויון.

על הערך החברתי המוגן בעבירת המרמה נאמר בע"פ 2333/07 תענך נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.07.2010):

"הערך החברתי עליו באה עבירת המרמה להגן הוא חופש ההחלטה, הפעולה והבחירה של המרומה, אשר נשלל ממנו עקב מעשה המרמה... הפגיעה בחופש הרצון של המרומה פירושה שאילו היו נפרשות בפניו כל העובדות לאשורן, הוא עשוי היה לפעול אחרת מכפי שפעל".

10. מידת הפגיעה בערכים המוגנים בענייננו היא גבוהה.

הנאשמים פעלו על-פי פרקטיקה פסולה לקבל את רישיונות הרכבים שרכשו מחברות הביטוח תוך יצירת מצגי שווא שעמדו בתנאים המקדמיים לכך. בשלב הראשון נאשם 1 תיקן את הרכבים במוסך מורשה כנדרש בחוק אך עשה שימוש חוזר בחשבונות מס מקוריות של ספקים וזייף חשבוניות באופן שאלו נראו לגיטימיות ולימדו על רכישת חלפים כדן. בשלב השני ובמטרה למקסם רווחים, נאשם 1 כבר פתח מוסך פיראטי ותיקן בו את הרכבים תוך שהוא משתמש באישורי מוסך מורשה של מי שהיה נאשם 3 בתיק כאילו הרכבים תוקנו במוסכו המורשה על-ידי בעל המוסך המורשה. נאשם 1 אף לא בחל במקרים מסוימים להשתמש בנגדים על מנת לעקוף תקלות במערכת חגורות הבטיחות ולסכן בכך את יושבי הרכב ואת משתמשי הדרך. בהמשך ולאחר שקיבל את הרכבים לבעלותו, המשיך נאשם 1 והציג מצגי שווא בפני לקוחות המגרש על מצב הרכב בכך שלא הציג תמונה מלאה של היסטוריית הרכב לרבות הכרזת הרכב כאובדן הלכה, מצגי שווא לגבי אופן התיקון וכשירות הליך התיקון. מצגי שווא אלו, זיוף המסמכים והשימוש במסמכים מזויפים בוצעו בעשרות רכבים כלפי גורמים רבים (חברות ביטוח, גורמים מאשרים ובאישום השני מול רוכשים רבים), מה שכשלעצמו מגדיל את מידת הפגיעה בערכים המוגנים, וזאת בהתעלם מהסכומים הגבוהים הקשורים לעבירות אלו הרלוונטיים אף הם למידת הפגיעה בערכים המוגנים.

אף עבירות הלבנות ההון בהן הורשעו הנאשמים (עבירה אחת של הלבנת הון ו-64 עבירות של פעולה ברכוש אסור) בהיקף של ₪ 3,591,410 מלמדות על מידת פגיעה משמעותית בערכים המוגנים בעבירה זו בשים לב לריבוי העבירות והסכום הגבוה שהולבן.

11. באשר לנסיבות ביצוע העבירות מצאתי לתת משקל לתכנון שקדם לביצוע העבירות, לתחכום, להתפתחות ולשכלול המעשים; לנזק הכלכלי ולפגיעה במוניטין שנגרם לחברות הביטוח ולגורמים המאשרים; לנזק הכלכלי שנגרם לרוכשי הרכבים; לפגיעה ביחסי האמון שבין רוכשים מן הישוב לבעלי מגרשים ומוסכים; לסיכון הבטיחותי הגלום בהתקנת נגד במערכת בטיחותית ולנזק שעלול היה להיגרם בשל כך לנהגים ולמשתמשי הדרך; לסיבה

בעטיה בוצעו העבירות (בצע כסף); לשיטתיות במעשיו של הנאשם; ל"שימוש" שעשה נאשם 1 באחרים כדי להגשים תוכניתו העבריינית; לחלקו של נאשם 1 בביצוע העבירות; למספר הניזוקים; למשך הזמן בו בוצעו העבירות ולהיקף עבירות המרמה, הזיוף, הלבנת ההון והכספים שהיו מעורבים.

לצד זאת, נתתי משקל לכך שעבירות המרמה בענייננו לא התאפיינו בקבלת דבר מבלי שהנפגע לא קיבל כל תמורה. הוזה אומר, לא פעם מי אשר מבצע מרמה מקבל דבר, למשל כסף, ובפועל לא נותן כל תמורה. כך למשל, אדם המרמה אחר ומוכר לו לכאורה דירה וזה משלם את התמורה המלאה עבור הדירה, אלא שבפועל ה"מוכר" כלל לא היה בעלי הדירה ולא היה יכול למוכרה. במצב שכזה ה"מוכר" קיבל לידיו כספים רבים אך ה"רוכש" נשאר בידים ריקות. בענייננו המצב שונה. כל המרומים קיבלו תמורה (חברות הביטוח קיבלו הכספים תמורת רכישת הרכבים על-ידי הנאשמים מהם כאמור באישום הראשון ורוכשי הרכבים קיבלו הרכבים מהנאשמים כאמור באישום השני). הנזק שנגרם למרומים בענייננו קשור ברצון למכור או לרכוש הרכבים בניגוד לחוק ומה שנגזר מכך ולחלופין, בעניינים של הרוכשים באישום השני, ביחס לשווי האמיתי של הרכבים בשים לב להגדרתם הביטוחית, מצבם הביטוחי, התקלות שבפועל היו ברכבים טרם תיקונם ולאופן תיקונם. בעניין זה ראו הסכמת המאשימה לכך שאין מקום לפיצוי מלא של מלוא שווי הרכבים עבור הרוכשים כפי שסברה מלכתחילה כי אם לפיצוי יחסי. אכן, גם דרכי הרמייה של הנאשמים דנן הן אסורות, ואולם היקף הנזק כתוצאה מהן הוא שונה ביחס למצב בו המרומים לא קיבלו כל תמורה.

נתתי דעתי גם לכך שבפועל הרכבים אכן תוקנו וחלפים אכן הוחלפו בהם, וכפועל יוצא מכך שעבירות הזיוף והמרמה נעברו ברוב רובם של המקרים לא מתוך כוונה להתחמק מתיקון תקלות ברכבים, כי אם כדי ל"התגבר" על התנאים המקדמיים הקבועים בחוק ובתקנות החשובים כשלעצמם (למשל המקום בו תוקנו הרכבים) לצורך העברת הבעלות ברכבים.

בעניין זה יש לתת את הדעת גם לכך שבביקורת מאוחרת שנערכה לרכבים על-ידי משרד התחבורה לא נתגלו נזקים בטיחותיים ואף נמסר כי לא קיים חשש בטיחותי ברכבים אלו לאחר תיקונם (נ/7'א, נ/7'ב) (זאת בהסתייגות מארבעה כלי רכב שבעניינם נקבע שנאשם 1 התקין נגד). נתתי משקל גם לכך שלא נטען וממילא לא הוכח שבשל מעשיו של נאשם 1 נגרם נזק תאונתי, ואף לכך שברוב רובם של המקרים נאשם 1 לא הסיר את האחריות ותיקן ליקויים באותם רכבים שבהם כן נמצאו ליקויים בדיעבד.

12. מנעד הענישה בעבירות הרלוונטיות לענייננו הוא רחב ומגוון ותלוי במשך הזמן בו נעברו העבירות, ברמת התכנון והתחכום של העבירות, בנזק וסכומי הכסף שנלקחו במרמה או בטיב הדבר שהתקבל במרמה, בשאלה האם פעולות המרמה בוצעו בצוותא עם אחרים, בשיטתיות, בהיקף העבירות, באופי המרמה ובדרכי מצגי השווא, בשאלת אופיים וטיבם של המסמכים שזויפו כמו גם רמת הזיוף, בשאלה האם הכסף הושב לבעלים ועוד נסיבות המשפיעות על מידת העונש. למותר לציין כי הענישה בפסיקה מושפעת גם מנסיבות ה"עושה" לרבות גילו של הנאשם, תפקידו ועברו הפלילי.

לא למותר לציין כי הפסיקה בעבירות המרמה והזיוף כמו גם בעבירות של הסעה מסוכנת והלבנת ההון בנסיבות שהן בוצעו בענייננו היא דלה. להלן אסקור את הפסיקה הדומה לרבות זו שצורפה על ידי הצדדים.

בת"פ (מחוזי- ב"ש) 57563-11-13 **מדינת ישראל נ' בן כליפה** (פורסם בנבו, 15.11.2015) (להלן: "עניין בן כליפה"), אותו צרפו ב"כ הנאשמים, גזר בית המשפט המחוזי על נאשם 1, בעל עבר פלילי, שהורשע בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, הונאת נושים ועבירות מס עונש של 3 שנות מאסר וקנס בסך 100,000 ₪, וזאת במסגרת הסדר בו המאשימה הגבילה את טיעוניה לעונש של 4 שנות מאסר.

מדובר במקרה דומה לענייננו בו הנאשם זייף בנסיבות מחמירות ב-77 הזדמנויות את אישור תיקון במוסך מורשה, זייף ב-114 הזדמנויות שונות חשבוניות ועשה שימוש חוזר בחשבוניות מקוריות, זייף ב-74 הזדמנויות חשבוניות על תיקון רכב במוסכו וקיבל במרמה בעלות על כ-80 כלי רכב, ב-50 הזדמנויות שונות מכר הנאשמים כלי רכב שהוגדרו כאובדן להלכה מבלי להודיע ללקוחות כמו גם עבירות נלוות נוספות. ערעור שהוגש נמחק לבקשת הנאשמים (ע"פ 9031/15 **בן כליפה נ' מדינת ישראל**).

בין מקרה זה למקרה שבענייננו ישנן נקודות דמיון אך גם הבדלים. מחד, בעניין בן כליפה הורשע הנאשם במספר רב יותר של עבירות מרמה וזיוף, לרבות שימוש בחותמות של בעל מוסך מורשה ללא ידיעתו כמי שביצע לכאורה התקנות של כריות אוויר, לו היה עבר פלילי, והוא אף הורשע בעבירות נוספות בהן לא הורשע נאשם 1 בענייננו דוגמת עבירות מסים ונושים.

מאידך, הנאשמים הורשעו בעבירות שכן כליפה לא הורשע - עבירות של הסעה מסוכנת והלבנת הון. בנוסף, הנאשמים לא לקחו אחריות על המעשים.

יחד עם זאת, יש לזכור כי הנאשמים בענייננו השכילו להגיע להבנה עונשית ביחס לעיצומים הכלכליים, במסגרתה הסכימו לשלם פיצויים משמעותיים לנפגעי העבירה. בנוסף, להבדיל מבן כליפה נאשם 1 נעדר עבר פלילי, וזה אף נפגע במהלך מעצרו;

בעניין כהן אותו צרפה המאשימה, דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם, סוחר מכוניות, שהורשע בשורה של עבירות זיוף, שימוש במסמך זיוף, התחזות לאדם אחר, קבלת דבר במרמה, הלבנת הון ועבירות מס על הכרעת הדין, על החלטת החילוט ועל חומרת העונש והותיר על כנו עונש של 7 שנות מאסר. במקרה זה, הנאשם שהיה סוחר רכב, ולא הציג את עצמו ככזה, רכש רכבים במחיר נמוך מצי" רכב, זייף את מד האוץ של הרכבים כך שהקטין את הקילומטראז' שנסעו אותם רכבים, הציג בפני הרוכשים במרמה כי מדובר ברכבים בבעלות פרטית והפקיד את התקבולים בשני חשבוניות בנק שנוהלו על שם אחיו. בנוסף זה ביצע רכישה של דירה על שם אחר תוך שימוש בכספים שקיבל ממכירת הרכבים. נאשם זה הורשע ב-72 עבירות זיוף בנסיבות מחמירות, 71 עבירות של זיוף בנסיבות מחמירות, 71 עבירות של שימוש במסמך מזויף, 71 עבירות של קבלת דבר במרמה 24 עבירות של התחזות כאדם אחר ו-42 עבירות של הלבנת הון, זאת פרט לעבירות מסים והלבנת הון שאף בהן הורשע. הנאשם שם צירף תיק נוסף בו הורשע בעבירות של זיוף בנסיבות מחמירות, התחזות כאדם אחר וקבלת דבר במרמה.

עניין כהן שונה מענייננו בכמה מובנים. ראשית, זה הורשע ביותר עבירות; שנית, כעולה מדברי בית המשפט זה ניהל הגנת סרק בעוד שבענייננו לא ניתן לומר דברים אלו שכן הנאשמים זוכו מחלק מהעבירות שיוחסו להם בין אם על-פי בקשת המאשימה ובין אם על-ידי בית המשפט; שלישית, זה לא הגיע מבעוד מועד להסכמות עונשיות

במישור הכלכלי, רביעית, לכהן היה עבר פלילי מסוים (כנראה לא מכביד- זה לא פורט);

ברע"פ 8083/10 **בכור נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 7.4.2011), אותו צרפה המאשימה, דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם על הכרעת הדין ועל גזר הדין. הנאשם הורשע לאחר ניהול ההוכחות, בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף מסמך בנסיבות מחמירות, שימוש בנספח מזויף והדחה לחקירה ובית המשפט העליון הותיר על כנו עונש של 55 חודשי מאסר. במקרה זה קשר הנאשם קשר על שמאי ואחרים במסגרתו הנאשם הגיש תביעות כוזבות לחברות ביטוח ולקבל מהן כספים במרמה;

בע"פ (מחוזי-ב"ש) 10586-09-17 **לביא נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 7.2.2018), אותו צרפה המאשימה, קיבל בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בביצוע 14 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, 4 עבירות זיוף, 4 עבירות של שימוש במסמך מזויף, ועבירות מס והפחית את עונשו ל-6 שנים ו-3 חודשי מאסר חלף 7 שנות מאסר. במקרה זה ניצל הנאשם את אמונם של לקוחות במוסך המשפחתי, עובדים וקרובי משפחה ונטל מהם כסף במרמה;

בת"פ (מחוזי-י-ם) 50747-07-16 **מדינת ישראל נ' כהן** (פורסם בנבו, 20.02.2018) גזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהורשע בשמונה עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות ועבירות לפי פקודת מס הכנסה עונש של 26 חודשי מאסר, מאסר על תנאי ופיצוי לשמונת המתלוננים (שכספם לא הושב) בסך כולל של 790,000 ₪. במקרה זה קשר הנאשם קשר עם אחרים ובאמצעות מצג שווא ומסמכים מזויפים מכר למתלוננים דירות שכלל לא הועמדו למכירה וקיבל עבורן מקדמות מהרוכשים בסך של 2,991,000 ₪. הנאשם הגיש ערעור על חומרת העונש אך חזר מהערעור בהמשך (ע"פ 2678/18 **כהן נ' מדינת ישראל**, 25.10.2018).

יצוין, כי במהלך הטיעונים לעונש הוצג לפני הסדר טיעון שערכה המדינה עם נאשם במסגרת ת.פ. 27539-11-21 **מדינת ישראל נ' בוטביקה** (להלן: "עניין בוטביקה") במסגרתו הוסכם לעתור במשותף לעונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות (ככל שהנאשם ימצא מתאים לכך) וענישה נלווית (כולל חילוט) בעניינו של נאשם שהורשע בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות ושימוש במסמך מזויף בנסיבות דומות, היינו כלפי חברות ביטוח בהקשר של רכבים שהוכרזו כאובדן להלכה ואשר תוקנו שלא בהתאם לתנאים. היקף העבירות שביצע הנאשם באותו מקרה הוא מצומצם יותר וזה אף לא הורשע בעבירות בהן הורשעו הנאשמים בעניינו דוגמת הלבנת הון והסעה מסוכנת. לצד זאת, אותו נאשם קיבל במרמה מחברות הביטוח רכבים בשווי מאות אלפי שקלים שנמכרו לאזרחים (היינו לא מדובר במקרה בודד) ובנוסף זה היה מתקן הרכבים בין היתר ברשות הפלשתינאית, נסיבה מחמירה שלא מתקיימת בעניינו.

יצוין, כי נכון למועד כתיבת גזר הדין בעניינו, טרם נגזר דינו של הנאשם באותו מקרה.

13. כפי שיפורט להלן, מצאתי לחרוג במידת מה ממתחם העונש ההולם שקבעתי וזאת מטעמי צדק. אך עוד קודם

אתיחס לכך אצין כי נתתי משקל לכך שנאשם 1 נעדר עבר פלילי וניהל עד לאירועים מושא תיק זה אורח חיים נורמטיבי ויצרני; לנזק האישי והכלכלי שנגרם לו כתוצאה מניהול ההליך והרשעתו בעבירות השונות לרבות בעבירות הלבנות הון, והכל גם כמשתקף מדברי עדי האופי שהעידו לפני; ולפגיעה בחירות שחוזה עד עתה בשלבים השונים של ההליך.

נאשם 1 לא לקח אחריות על מעשיו ובחר לנהל הליך הוכחות על כל ההשלכות הנובעות מכך. יחד עם זאת, יש להדגיש כי החלטת נאשם 1 לנהל הליך של הוכחות, בהתאם לזכותו בדין, אינה צריכה להיזקף לחובתו ומכאן שלא מצאתי להחמיר בעונשו אך משום שבחר הוא לנהל הליך של הוכחות, בפרט כאשר הוא (ולצידו נאשמת 2) זוכו מעבירות לא מועטות שיוחסו להם בכתב האישום, בין אם לנוכח עמדת המאשימה בשלב הסיכומים ובין אם על-פי קביעותי בהכרעת הדין. יחד עם זאת, נאשם 1 לא יהיה זכאי לאותה הקלה ולאותה התחשבות להן זכאי נאשם שהודה במעשיו, לקח אחריות עליהם וחסך בזמן שיפוטי, הגם שמצאתי לתת משקל מסוים בהקשר זה להבנות אליהן הגיע עם המאשימה ביחס לעיצומים הכספיים, הבנות המתייחסות גם לפיצויים של הנפגעים.

נתתי משקל גם לחלוף הזמן מאז נעברו העבירות. כאמור, הגם שנאשם 1 הורשע במרבית העבירות שיוחסו לו לא ניתן לומר שזה ניהל הגנת סרק שכל תכליתה הייתה משיכת זמן. חלוף הזמן קשור בעיקרו במורכבות התיק והיקפו.

הגנה מן הצדק

14. ב"כ הנאשמים עתרו לבחון מחדש את הטענות שהעלו ואשר נדחו בהכרעת הדין ביחס להגנה מן הצדק העומדת לנאשמים, וזו הפעם בזיקה לעונש שיוטל עליהם. ב"כ הנאשמים טענו כי לדוקטרינה ההגנה מן הצדק בענייננו השפעה הן על קביעת מתחם העונש ההולם והן על קביעת העונש שבתוך מתחם העונש שייקבע.

15. טענות ב"כ הנאשמים לעניין ההגנה מן הצדק היו בשני מישורים. במישור הראשון טענו להפליית נאשם 1 אל מול חברות הביטוח, הגורמים המאשרים והמבקרים, ומוסכים אחרים. כן נטען שיש מקום לתת ביטוי לראשוניות בהעמדה לדין בנסיבות דומות ולאכיפה החלקית בתחום.

במישור השני העלו טענות באשר להתנהלות גורמי החקירה ושב"ס לנוכח פציעתו של נאשם 1 במהלך מעצרו על-ידי עצור אחר.

16. כפי שצינתי בהכרעת הדין, ואף כנלמד מפרוטוקול ועדת הכלכלה אותו צרפו ב"כ הנאשמים לטיעוניהם, התמונה המצטיירת היא שהחקיקה והרגולציה באשר לרכבים שהוגדרו על-ידי חברות הביטוח כ"אובדן להלכה" אכן לוקה בחסר והפיקוח אכן אינו מיטבי.

חרף האמור, סבורני כי לא ניתן להשוות את התנהלות הנאשמים לזו של חברות הביטוח או לזו של מגרש ההסדר ולא ניתן לומר כי מדובר באכיפה בררנית. נאשם 1 היה מודע לדרישות החוק ולדרישות מגרש ההסדר

איתנו חתם על החוזה לקבלת הרכבים ומעשיו כאמור נועדו לעקוף את דרישות החוק ולהציג מצג שווא כאילו עמד בדרישות אלו.

בעניין זה ציינתי בהכרעת הדין (עמ' 205, פסקה 152) כי: "אף אם ניתן לתהות על אודות התבונה והיעילות של הותרת הפיקוח על קיום כלל התנאים הנדרשים בחוק לצורך הכשרת רכבי אובדן להלכה בידי מגרשי ההסדר וחברות הביטוח שלהם אינטרס כלכלי בקידום הכשרת ומכירת רכבים אלה, ואף אם ניתן לומר כי בתיק זה מנגנון הפיקוח התגלה לא פעם כלקוי (ראו למשל היעדר התייחסות של מי מהגורמים המאשרים לחשבוניות ולמסמכים שהועברו אליהם), עדיין לא שוכנעתי כי ארואל וחברות הביטוח פעלו במודע או במזיד להפר את החוק. להבדיל מהנאשמים 1-2 אשר פעלו על-פי תכנית סדורה ובאופן שיטתי במרמה הן כלפי חברות הביטוח וארואל, הן כלפי הגורמים המאשרים (וייתכן אף בפני הנאשם 3) והן כלפי הרוכשים, לא שוכנעתי כי דבק בארואל או בחברות הביטוח או במי מטעמן כתם של עשייה פלילית".

לנוכח האמור, לא מצאתי תחולה בענייננו לטענת הפליה או אכיפה בררנית, אף לא במישור העונש.

17. לצד זאת, סבורני כי יש לתת **משקל מסוים** לראשוניות היחסית הקשורה בהרשעת בעל מגרש רכבים בפלילים בגין כך שלא עדכן רוכש מבעוד מועד כי הרכב שאותו מבקש הוא לרכוש הוכרז זה מכבר כאבדן להלכה.

בעניין זה ראו הצהרת המאשימה על אודות כך שאין מקרה קודם בו הורשע נאשם בעבירות מרמה או הלבנת הון בנסיבות דומות הקשורות להעדר דיווח על כך שרכבים שנמכרו הוכרזו כאבדן להלכה, ועל אודות כך שאין פסיקה מנחה בעניין (עמ' 1168 ש' 14-20 לפרוט' מיום 22.12.2022).

אין זה דבר חדש שבעל מגרש מכוניות מורשע בעבירת קבלת דבר במרמה בהתבסס על מידע שגוי שמסר לרוכש פוטנציאלי, ואולם הראשוניות בענייננו קשורה בסוג המידע שנמסר, ונכון יותר לומר בסוג המידע שלא נמסר, עובדת הרכב ככזה שהוכרז כאבדן להלכה. ביחס לחלק מהרוכשים מידע חסר זה היווה את מצג השווא היחידי שביסס את עבירת המרמה.

ראשוניות יחסית זו, לצד האכיפה החסרה בתחום והתהיות שהועלו במסגרת הכרעת הדין בדבר מנגנון הפיקוח של קיום התנאים המוקדמים להעברת רישיונות הרכבים המוכרזים לסוחר הרכב, על המוטיבציות השונות של הנוגעים בדבר, מצדיקות לטעמי התחשבות **מסוימת** בנאשמים.

הגדרתי הראשוניות בענייננו כראשוניות יחסית. זאת, משום שאין זו הרשעה ראשונה בעבירות דומות בנסיבות של אי מסירת מידע על כך שהרכב הנמכר הוכרז כאבדן להלכה- ראו **עניין בן כליפה**), ואולם גם עניין בן כליפה ניתן בשלהי שנת 2015, היינו בתקופה החופפת לתקופה הראשונה שבה פעלו הנאשמים בענייננו. הווה אומר, עובר לתחילת פעילותם של הנאשמים לא הייתה מושרשת ההלכה בנדון. בנוסף, עניין בן כליפה הוא

התיק היחיד שהוצג ואף הוא לא ניתן במסגרת הכרעת דין לאחר שמיעת ראיות וטענות. אף **בעניין בוטביקה**, בו טרם נגזר הדין, לא הייתה הכרעה שיפוטית ביחס להתגבשות העבירה בנסיבות דן בהכרעת דין, כי הודאה במסגרת הסדר.

מן המקובץ עולה, שהכרעה שיפוטית מנומקת (שלא במסגרת הסדר) על אודות כך שהיעדר דיווח מצד סוחר רכב על אודות כך שהרכב שאותו הוא מוכר הוכרז כאבדן להלכה מהווה מצג שווא היכול לבסס עבירה של קבלת דבר במרמה, אכן יש בה פן מסוים של חידוש.

לעניין המשקל שיש לתת לראשונות בעמדה לדין ראו חוות דעת השופט (כתוארו אז) ע' פוגלמן בע"פ 6339/18 **בלווא נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 15.1.2020), פסקה 63 לסיכום הערעורים על גזר הדין;

ולעניין אכיפת הנורמה הפלילית ככזו היוצרת דין נוהג המשפיע על שאלת העונש ראו ע"פ 3520/91 **תורגמן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו), פסקאות 11-14 לחוות דעת המיעוט של כב' השופט (כתוארו אז) מ' חשין.

כן ראו מאמרה של השופטת פרופ' ד' ברק-ארז: "**אכיפה ברגנית: מן הזכות לסעד**", הסיגור 200, 14, 16.

ודוק, יש לתת משקל מסוים בלבד לטענות ב"כ הנאשמים בנדון. זאת, הן לאור כך שלא מדובר בחידוש משפטי מוחלט כי אם יחסי (לאור תיקים קודמים בהם היו הסדרי טיעון בנסיבות דומות), והן לאור כך שבחלק לא מבוטל מהאירועים בענייננו המרמה לא התבססה רק על העדר דיווח על כך שהרכב הוכרז כאבדן להלכה.

ההתייחסות לעניין זה תעשה מתוך היקש ל"**עקרון ההדרגתיות**" ולפיו עת מבקשים להטיל במקרה מסוים רכיב עונשי שיש בו משום חידוש, למשל בחומרתו או בעצם יישום הוראת דין או אכיפתו, יש לעשות זאת בהדרגתיות ולא באבחה אחת. לעניין זה ראו ע"פ 10014/17 **קריספל נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 21.5.2015), פסקה 3; ע"פ 3164/14 **פן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.6.2015), פסקה 93(א).

18. להבדיל, ביחס לפציעת נאשם 1 במהלך שהותו במעצר סבורני שלא ניתן להסתפק אך ב"התחשבות מסוימת".

נאשם 1, ללא עבר פלילי, שזהו לו מעצרו הראשון נעצר במסגרת הליך זה לצרכי חקירה. בזמן מעצרו, ביום 11.11.2017, בתא המעצר, הותקף נאשם 1 על-ידי עצור אחר אשר חתך אותו בגבו ובמקומות נוספים בגופו. עיון בתמונות נאשם 1 הפצוע מיום זה (טנ/2) מלמד שנאשם 1 נחתך בחתך עמוק לאורך כל אמת יד שמאל שלו ובמקומות נוספים. על הנאשם נראים כתמי דם בחזה, ביד ובגבו. ממסמכים רפואיים שהתקבלו משב"ס, בעיקר פרטי הביקור במרפאה באותו יום, עולה שלנאשם 1 פגיעות ופציעות בצוואר, בגב, בכתף ובאמה (טנ/3).

בדיון שהתקיים ביום 22.12.2021 הורתי למאשימה לערוך בירור עם הרשויות לרבות שב"ס ומשטרת ישראל

באשר לשאלה האם הוגש כתב אישום כנגד התוקף והאם נערכה בדיקה פנימית בשב"ס בנוגע לתקרית התקיפה ולצרף את ממצאיה לרבות פרוטקולים ומסמכים באם זו נערכה.

ביום 6.1.2022 מסרה המאשימה את ממצאי בדיקתה לאירוע תקיפת נאשם 1 וצרפה את תגובת שב"ס ומשטרת ישראל.

בתגובתה מסרה המאשימה כי נאשם 1 לא הותקף על-ידי אסיר הפרדה שמנוע מלשהות עם אסירים אחרים אלא על ידי אסיר השגחה שנדרש לשהייה עם אסירים אחרים. כן מסרה המאשימה שהמשטרה החליטה לסגור את תיק החקירה מחוסר ראיות והודעה על כך נשלחה לנאשם 1 שמנהל תיק אזרחי נגד מדינת ישראל בגין התקיפה (ת"א 17858-12-20).

מתגובת שב"ס באמצעות היועץ המשפטי של מחוז מרכז עלה שנאשם 1 הותקף על-ידי אסיר באמצעות סכין גילוח מאולתר שחתך אותו בידו ובגבו וכי הרקע לתקיפה הוא מצבו הנפשי של התוקף. עוד עלה מתגובת שב"ס כי הוזמן חוקר משטרה שפתח בחקירה פלילית וכי לא נפתחה בדיקה פנימית של שב"ס לבדיקת אירוע התקיפה בהתאם לנהלים. היועץ המשפטי הוסיף: **"אולם, בכותלי בית הסוהר מאופי הנתונים במשמורת אכן מתרחשים אירועי אלימות"**.

המאשימה צרפה גם את הודעת משטרת ישראל (הודעה על החלטה שלא להוסיף לחקור או שלא להעמיד לדין) לפיה הוחלט ביום 17.5.2018 לסגור את תלונת נאשם 1 ולא להעמיד לדין את התוקף וזאת מהסיבה שלא נמצאו ראיות מספיקות להעמדה לדין.

19. אין בכוונתי לדון בשאלת האחריות האזרחית לפגיעתו של נאשם 1 במעצר. עניין זה נדון במקום המתאים לו (הגם שכך, אציין שמעיון בתיק האזרחי אליו הופניתי בתגובת המאשימה עולה שנאשם 1 והמדינה והתוקף נמצאים [נכון למועד מתן גזר דין זה] בעיצומו של משא ומתן ביניהם).

לצד זאת, סבורני כי על בית המשפט הגוזר את דינו של נאשם לתת משקל לפגיעות שנפגע הנאשם במסגרת אכיפת החוק כנגדו. פגיעה זו יכולה להיות בחירות, וההתחשבות בכך תהיה במסגרת ניכוי ימי מעצר או התחשבות בשהייה ב"מעצר בית" למשל. הפגיעה יכולה להיות גם בקניין, כתוצאה מכך שהנאשם לא עבד או הפסיד כסף וגם בכך על בית המשפט להתחשב (ראו סעיף 40א(4) לחוק העונשין).

ומה באשר לנאשם שנעצר לראשונה בחייו ונדקר ונפצע בעת שהותו במעצר על לא עוול בכפו (בהקשר זה כמובן)? האם על בית המשפט להתעלם מפגיעה זו של הנאשם? האם על בית המשפט להתעלם מ"מחיר" פיזי ונפשי ששילם ואולי עוד משלם נאשם זה? לו למשל היה הנאשם נאנס על-ידי עצור אחר בתא המעצרים וכבר היו דברים מעולם. האם גם אז על בית המשפט הגוזר את הדין של הנאשם להתעלם מכך?

אכן, העונש המוטל על נאשם מוטל בזיקה ישירה לעבירה שעבר, ואולם אין בכך כדי להביא להתעלמות מנתונים חיצוניים לעבירה, דוגמת אלו הקשורים בהתנהגות רשויות אכיפת החוק (סעיף 40א(9) לחוק העונשין). ודוק, הריני שב ומדגיש כי אין בדברי אלה ולו לרמוז כי מי מהרשויות נהגה באופן פסול כלפי הנאשם. הזכרתי עניין זה כדי להביא דוגמה לכך שבית המשפט מתחשב גם בנתונים חיצוניים עת גוזר הוא עונשו של נאשם.

עת אזרח נעצר אין הוא מופשט מזכויותיו כליל. חירותו ופרטיותו נפגעות כנגזר מהמעצר, אך זכותו לביטחון אישי ולכבוד בתוככי המעצר לא צריכים להיפגע. החובה להגן על זכויות העצור מוטלת על המדינה שכן האזרח בתוך המעצר הוא אדם מוחלש בהיותו מורחק ומנותק מכל משאביו וקרוביו ונמצא בסיטואציה קשה ומתוחה במיוחד. האזרח נמצא במשמורת המדינה בעל כורחו, על פי החלטת המדינה, ומכאן חובתה הישירה של המדינה לדאוג לזכויותיו של האזרח ובראשן לביטחונו. על המדינה לדאוג לתנאי חקירה הולמים אך גם לתנאי שהות הולמים במעצר לרבות בטחון, מזון, לינה והיגיינה. זאת, לא רק לצורך הבטחת זכויותיו של העצור כאדם כאמור, אלא גם מתוך הצורך לשמור על הוגנות ו"היגיינה" החקירה. היינו לוודא שהעצור לא "נשבר" בחקירה ומודה למשל בדברים שלא עשה, או מפליל לשווא אחרים כדי לרצות החוקרים אם על-פי הבנתו הדבר יועיל לו, רק בשל התנאים הקשים בהם היה מוחזק במעצר או בשל החשש שהוא יותקף בידי עצורים אחרים וכיוצ"ב. הדברים נכונים בפרט ביחס לאזרח שנעצר לראשונה ונחשף לחוויה הקשה של המעצר, כאשר לא פעם מהווה הוא מטרה קלה לעבריינים ותיקים או עצורים מנוסים. תובנה זו מתחדדת לנוכח דברי היועץ המשפטי של מחוז מרכז בשב"ס הנ"ל, על כך שבתוככי הכלא תופעת האלימות ידועה. אין להשלים עם תופעה זו ויש לפעול למיגורה.

הכרה בפגיעה כזו של הנאשם בהיותו חשוד עצור וודאי מוצדקת עת הפגיעה נעשתה בכוונת מכוון מטעם רשויות האכיפה או מתוך רשלנות של רשויות האכיפה, אך מוצדקת היא לטעמי גם מקום בו רשויות האכיפה לא פעלו באופן מכוון או רשלני.

בבג"ץ 1892/14 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים** (פורסם בנבו, 13.6.2017), פסקה לג' הבהיר בית המשפט העליון כי: **"...כתלי בית הסוהר אינם "חור שחור נורמטיבי", שמעבר לחומותיו אין זכויות ואין מגן. נהפוך הוא, האסיר - אשר לו כמובן חובות התנהגות במאסר - נתון במשמורתה של המדינה, והיא נושאת לגביו באחריות מוגברת..."**. (דגש לא במקור, י' ל').

20. הנאשם בענייננו נפגע פגיעה משמעותית במעצר ולכן לטעמי אין להסתפק ב"התחשבות מסוימת" כתגובה לפגיעה זו. הפגיעה הפיזית הייתה משמעותית וברי שנלוותה אליה גם פגיעה נפשית ולמצער רגשית. כיצד אם כן ניתן ביטוי לפגיעה זו בזכויותיו של נאשם 1?

האכסניה המתאימה לטעמי היא זו של ההגנה מן הצדק. לענייננו אין משקל לשאלת האשם של המדינה שכן במבחן התוצאה נפגעו זכויותיו של נאשם 1 להגנה ולכבוד בתוך המעצר. ראו בהיקש בחינת שאלת ההפליה ככזו המגבשת הגנה מן הצדק על-פי מבחן התוצאה ולא על-פי שאלת האשם של מקבל ההחלטה במאמרה הנ"ל של השופטת ברק-ארז, עמ' 16. לפיכך, אינני מוצא מקום להרחיב על אודות תחולת המבחן התלת שלבי של דוקטרינת ההגנה מן הצדק על ענייננו, ואך אציין כי במסגרת השלב השלישי, שלב הסעד שנבחן לאחר איתורה של הפגיעה בנאשם ועריכת

האיזונים אל מול כלל האינטרסים, הוכרה האפשרות להקל בעונשו של הנאשם כסעד אפשרי. בעניין זה ראו למשל ע"פ 8551/11 סלכני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.08.2012), פסקה 15.

ההקלה בעונש כסעד במסגרת הגנה מן הצדק יכולה ללבוש כמה צורות. יכולה היא להוות שיקול בתוך מתחם העונש ההולם או לצורך קביעת מתחם העונש ההולם (ראו ע"פ 7621/14 גוטסדינר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו, 1.3.2017]), ובמקרים חריגים יכולה היא אף להצדיק את ביטול הרשעתו של הנאשם (ראו למשל רע"פ 4070/18 שניר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו, 1.8.2018], פסקה 11; רע"פ 1611/16 מדינת ישראל נ' ורדי [פורסם בנבו, 31.10.2018], פסקה 11 לחוות דעתה של כב' השופטת ד' ברק-ארז).

אם ההגנה מן הצדק יכולה לבסס סעד של ביטול כתב האישום כולו או סעד של ביטול ההרשעה (בפן העונשי), אזי שלטעמי מכח קל וחומר, במקרים המתאימים, יכולה היא להצדיק גם חריגה ממתחם העונש ההולם, מתוך בחינת עניינו של הנאשם גם במשקפיים של צדק.

בעניינו סבורני כי הסעד המתאים לעניינו של נאשם 1 הוא חריגה מסוימת ממתחם העונש ההולם. סעד זה מתאים לטעמי לנוכח אופי הפגיעה שנפגע נאשם 1 בשלב המעצר ומידתה. נאשם 1 כאמור לא "אך" איום על-ידי אחר עת היה במשמורת ולא "אך" חטף סטירה מעצור אחר. נאשם 1 נחתך בסכין על-ידי עצור אחר בחתכים רבים, חלקם עמוקים, במקומות שונים בגוף.

כל אדם מן הישוב לא היה רוצה להיעצר ולהיחשף לפגיעה, פציעה ודקירה "סתם כך". תחושת הפגיעה בצדק, מבחינתו של נאשם 1, מועצמת שעה שאין מי שייתן את הדין בגין הפגיעה בו, לנוכח הודעת המשטרה על סגירת התיק כנגד החשוד בפגיעה (וגם כאן אבקש להדגיש כי אינני מביע כל עמדה ביחס להחלטה זו, כי אם אך לתחושת הצדק מנקודת מבטו של נאשם 1).

חריגה ממתחם העונש ההולם משיקולי צדק

21. אף אם יטען הטוען כי בעניינו של נאשם 1 לא מתקיימים התנאים הנדרשים לתחולת ההגנה מן הצדק, אזי ששיקולי הצדק כשלעצמם, במנותק מדוקטרינה זו, מאפשרים הגעה לתוצאה דומה, היינו של חריגה לקולה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק. אפשרות זו הוכרה בכתיבה האקדמית ובפסיקה. בע"פ 5669/14 לופליאנסקי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 29.12.2015) (להלן: "עניין לופליאנסקי"), פסקאות 217-225 קבע בית המשפט העליון כי:

"להשקפתי, עקרון המידתיות בענישה, שעקבותיו ניכרים לא אחת באופן שבו הותווה שיקול הדעת השיפוטי בקביעת העונש במסגרת התיקון, על השלבים השונים הקבועים בו, צריך להנחותנו גם באותם מקרים חריגים וקיצוניים שבהם ראוי יהיה - בגדר הדין הקיים וכל עוד לא שונה - לחרוג ממתחם הענישה נוכח שיקולי צדק...".

אפשרות זו של חריגה ממתחם העונש ההולם לקולה שלא על-פי העילה המנויה בחוק היא לא מובנת מאליה ואולם כפי שהובהר בעניין לופליאנסקי (פסקה 218) היא נדרשת כנגזרת מפיתוח פסיקתי של דבר החקיקה

וכדי ליישם את עקרון המידתיות בענישה, ואולם על השימוש באפשרות זו להיעשות בזהירות הנדרשת ובמשורה.

כאמור, גם בכתיבה הייתה קריאה דומה, וראו בין היתר מאמרי "חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק", הסניגור 8-197, 4.

מאז ניתן פסק הדין בעניין לופליאנסקי הוגשה הצעת חוק ממשלתית בעניין (הצעות חוק הממשלה 1052, הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ו - 2016, 1078 במסגרתה הוצע להוסיף את סעיף 40א(1)(א).

בשלב זה התיקון שהוצע טרם עוגן עלי חוק והעילה נותרה עילה פסיקתית, וככזו מחייבת היא כאמור נקיטת זהירות ובחינה קפדנית של המקרה בטרם ייעשה בה שימוש.

בשלב זה אבקש לחזור לדוגמא שהוצגה לעיל, של נאשם שנאנס על-ידי עצור אחר במהלך מעצרו של הנאשם. לו אותו נאשם שנאנס היה מורשע בסופו של הליך שהתנהל כנגדו בביצוע עבירה של פריצה לבית עסק למשל, האם נכון היה לאפשר לבית המשפט לחרוג ממתחם עונש הולם של מאסר בפועל לנוכח האירוע החמור שעבר אותו נאשם במעצרו? לטעמי במקרה זה נכון היה לחרוג ממתחם העונש ההולם, וזאת מטעמי צדק, גם במקרה שהמדינה לא פעלה במזיד או ברשלנות.

אחר כל האמור אבקש להדגיש כי הגם שמצאתי שמטעמי צדק יש לסטות ממתחם העונש ההולם, אין מקום להימנע כלל מהשתת עונש של מאסר בפועל משמעותי על נאשם 1. זאת, לנוכח היקף העשייה העבריינית שפורטה לעיל מחד, ולנוכח אופי ומידת הפגיעה שנפגע נאשם 1 במעצר מאידך.

החילוט ויתר העיצומים הכספיים

22. הצדדים טענו ארוכות הן בכתובים והן על פה ביחס לחילוט דירה, רכבים, סירה וכספים תפוסים. הצדדים הרחיבו בטיעוניהם גם ביחס לרכיבי הקנס והפיצויים הראויים בתיק זה.

ביחס לבקשת החילוט של המאשימה התקבלו תגובות של מספר טוענים לזכות ותשובות לתגובות אלה, ואף התקיימו דיוני המשך (לאחר דיון הטיעונים לעונש) בעניין החילוט בלבד. כאן המקום לציין, כי בשל כך ובשל בקשות לביטול ודחיית דיונים שנקבעו, בין היתר מטעמי קורונה, כמו גם בשל יציאתי לשבתון, שלב הטיעונים לעונש התארך מעבר למקובל.

בסופו של הליך הצדדים הגיעו להסכמה בעניין העיצומים הכספיים, הסכמה אליה אתייחס להלן, ומכאן שלא מצאתי לפרט את טיעוני הצדדים שנטענו מלכתחילה בעניין זה.

23. כאמור, לאחר שטענו טיעונים והתקיימו דיונים בנדון, הצדדים הגישו ביום 17.3.2022 הודעה בדבר הסכמה אליה הגיעו ביחס לכלל העיצומים הכספיים, לרבות בענין החילוט.

הצדדים עתרו בהסכמה להורות על חילוט מחצית הכספים התפוסים בתיק לטובת אוצר המדינה, ולהורות על העברת יתרת הכספים התפוסים לטובת פיצוי הנפגעים;

להורות על העברת 17 רכבים אשר נתפסו על-ידי המאשימה וטרם נמכרו לידי חברת ארואל שטענה לזכות בהם (הסכמה שביחס אליה חל שינוי בדיון המשך כמפורט להלן);

ולהורות על השתת קנס בסך 10,000 ₪ שישולם עד 1.6.2022 או מספר ימי מאסר תמורתו לשיקול דעת בית המשפט בעניינו של נאשם 1, וקנס בסך 100 ₪ בעניינה של נאשמת 2.

עוד הסכימו הצדדים כי המאשימה לא תעמוד על חילוט הדירה אותה ביקשה תחילה לחלט, ותסיר את ההערות וההגבלות שהוטלו על הדירה מטעמה.

ביום 22.3.2022 התקיים דיון בו הבהירה המאשימה כי ישנם 5 מעקלים (שאינם נפגעים בתיק זה) הקשורים ל-5 רכבים מתוך ה-17 שנתנו הסכמתם לחילוט או אשר לא הביעו עמדה ואף לא התייצבו לדיון אליו הוזמנו. המאשימה הוסיפה כי מדובר במעקלים מאוחרים לחילוט הזמני שהוטל על רכבים אלו והוסיפה כי לטעמה אין כל מניעה לחלט חמשת רכבים אלו לטובת המדינה.

במהלך דיון זה הערתי מספר הערות ביחס לבקשה המוסכמת שהוצגה לענין החילוט. לאחר שהצדדים באו בדברים, לרבות עם ב"כ חברת ארואל שנכח בדיון, הודיעו כלל הצדדים כי לנכח הבנות אליהן הגיעו, הם מבקשים לשנות את הבקשה המוסכמת שהוצגה ביחס לרכבים התפוסים, ועתה עתרו הם להורות על חילוטם של 17 הרכבים לטובת אוצר המדינה, תוך הותרת יתר פרטי הבקשה המוסכמת על כנה.

הצדדים שבו והבהירו, כי במסגרת הבקשה המוסכמת הם עותרים לחייב את המדינה בהוצאות החסנת הרכבים או הסירה ביחס לתקופה שבה המדינה היא זו שהחזיקה את הרכבים או הסירה.

24. שקלתי את ההסכמה אליה הגיעו הצדדים ביחס לעיצומים הכלכליים. הגם שהקנסות המוסכמים ביחס לנאשמים אינם הולמים את חומרת העבירות על נסיבותיהן, סבורני כי נכון יהיה לאמץ את ההסכמה על כלל רכיביה. ההסכמה כוללת דאגה לאינטרסים שונים, ובכלל זאת לקופת המדינה בדמות חילוט וקנסות אך גם לאינטרסים של הנפגעים אשר יוכלו לזכות בפיצוי של כספים קיימים ותפוסים, היינו לא בפיצויים אשר תשלומם בפועל תלוי ברצונו או ביכולתו של נאשם 1 לקיים את גזר הדין. הסכמה זו, כמו הסכמה קודמת בתיק (עם רואה החשבון של הנאשמים), נשענת גם על הסכמתם של טועני זכות שהתייצבו לדיון ושיתפו פעולה עם ההליך.

25. לאור כל האמור לעיל, אני מטיל על הנאשמים את העונשים הבאים:

נאשם 1:

- א. 30 חודשי מאסר בניכוי ימי המעצר.
- ב. 12 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום השחרור מן המאסר, שהנאשם לא יעבור עבירת רכוש או מרמה מסוג פשע.
- ג. 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום השחרור מן המאסר, שהנאשם לא יעבור עבירת רכוש או מרמה מסוג עוון, למעט עבירה של החזקת נכס החשוד כגנוב.
- ד. קנס בסך 10,000 ₪ אן 30 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם עד ליום 1.9.2022.
- ה. מחצית מכלל הכספים התפוסים (לרבות ממכירת רכבים וסירה), בהתאם לפירוט המאשימה כאמור בטיעוניה לעונש ישמשו לצורך פיצויי הנפגעים.
- אני קובע כי הפיצוי לכל נפגע ונפגע יעשה באופן יחסי (לנוכח גובה הפיצוי הכללי המוסכם) בהתאם לבקשת המאשימה מיום 29.12.2021. ב"כ המאשימה יעביר פירוט עדכני של גובה הפיצוי לכל נפגע בהתאם לאופן החישוב הנ"ל על מנת שתינתן על-ידי הוראה אופרטיבית ומשלימה למזכירות. הפירוט יועבר בתוך 10 ימים.

נאשמת 2:

- א. קנס בסך 100 ₪.

חילוט:

ניתן בזאת צו לחילוט 17 רכבים, שפרטיהם מופיעים בסעיף ב(7) לבקשת החילוט של המאשימה, לטובת אוצר המדינה. המדינה תשא בהוצאות החסנת הרכבים או הסירה ביחס לתקופה שבה המדינה היא זו שהחזיקה את הרכבים או הסירה.

ניתן בזאת צו לחילוט המחצית השנייה של כלל הכספים התפוסים (לאחר ניכוי מחצית מהכספים התפוסים לטובת הפיצויים כאמור לעיל), לטובת אוצר המדינה.

לנוכח ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים, המאשימה תדאג להסיר את ההגבלות וההערות מטעמה ביחס לדירה אותה ביקשה תחילה לחלט, וזאת בתוך 45 יום.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום.

ניתן היום, ט"ו סיוון תשפ"ב, 14 יוני 2022, במעמד הצדדים.